

Bachelor 2014

Pedagogisk dokumentasjon og digital
kompetanse i barnehagen

Dronning Mauds Minne Høgskole

Malèn Kolmannskog Hovden

Emnenavn: Pedagogikk og IKT i lek og læring
Emnekode: BAC-H003
kandidatnummer: 8

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av oppgave	3
1.2 Struktur	3
Teori	4
2.1 Digitale verktøy og IKT.....	4
2.2 Digital kompetanse.....	5
2.3 Barnehagens digitale tilstand	7
2.4 Kompetanseutvikling.....	8
2.5 Pedagogisk dokumentasjon.....	9
3. Metode	11
3.1 Hva er metode?	11
3.2 Valg av metode.....	11
3.3 Intervju og intervjuguide.....	11
3.4 Valg av intervjupersoner.....	12
3.5 Gjennomføring av intervju.....	13
3.6 Databehandling og analyse av datamateriale.....	13
3.7 Etiske retningslinjer.....	14
3.8 Metodekritikk.....	15
3.9 Vurdering av metoden	16
4. Funn og drøfting	17
4.1 Digitale verktøy og IKT.....	17
4.2 Dokumentasjon og pedagogisk dokumentasjon	18
4.3 Digitale verktøy og dens funksjon i pedagogisk dokumentasjon	19
4.4 Kompetanseutvikling	21
4.5 Digital kompetanse	22
4.6 Barnehagenes digitale tilstand	23

5. Avslutning	24
6. Referanseliste	26
7. Vedlegg	27
7.1 Intervjuguide for styrer og pedagogisk leder	27

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for valg av oppgave

Gjennom mine tre år i praksis har jeg observert mange ulike former for pedagogisk dokumentasjon. Pedagogisk dokumentasjon har fått en større betydning i barnehagen nå enn tidligere, og rammeplanen pålegger at, «dokumentasjon kan være et middel for å få fram ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s 55). Jeg opplever at mange kanskje ikke helt vet hva som ligger i begrepet pedagogisk dokumentasjon. Derfor har jeg som mål å undersøke barnehager som praktiserer dette på en god måte. Dette på grunn av at det er mye å lære av god praksis, og det er et godt grunnlag for egen praksis. Med dette som utgangspunkt har jeg valgt å fokusere på hvordan dokumentasjon blir til pedagogisk dokumentasjon, og hvordan de ansatte kan reflektere rundt pedagogisk dokumentasjon for å utvikle den pedagogiske prosessen.

Det er også mer og mer fokus på digitale verktøy og dens funksjon i barnehagen (Bølgan, 2009). Dette på grunn av dens viktige funksjon for dokumentasjonsarbeidet i barnehagene. Jeg er med dette nysgjerrig på hvilken kompetanse, og interesse de ansatte har for bruk av digitale verktøy, og hvordan den digitale kompetansen utvikles i barnehagen. Dette fordi digitale verktøy spiller en viktig stor rolle for hvordan pedagogisk dokumentasjon blir til og hvilken funksjon den får for hverdagen i barnehagen (Kolle, Larsen og Ulla, 2012).

Jeg har med utgangspunkt i min fordypning og erfaringer fra praksis kommet frem til en følgende problemstilling.

«Hvordan kan personalets digitale kompetanse reflektere pedagogisk dokumentasjon i barnehagen?»

1.2 Struktur

I oppgaven har jeg valgt å fokusere på hvilken tilgang barnehagene har på digitale verktøy, personalets kompetanse - og interesse når det gjelder digitale verktøy. Dette skal ses i sammenheng med hvordan personalet kan reflektere pedagogisk dokumentasjon.

Jeg vil først starte med teori som er relevant for problemstillingen min, dette finner du i kapittel 2. Metoden jeg har valgt for å besvare oppgaven, beskriver jeg i kapittel 3. Deretter

tar jeg for meg funn og drøfting som du finner i kapitel 4. I kapitel 5 kommer avslutningen.

2. Teori

2.1 Digitale verktøy og IKT

I dagens samfunn har IKT blitt en del av de fleste familier og man finner ulike digitale verktøy i barnehagene (Bjørkeng, 2011). Dette kan ses i sammenheng med samfunnets voldsomme utvikling på dette området. IKT står for informasjons- og kommunikasjonsteknologi. I dette begrepet ligger det at man kan innhente informasjon og kommunisere budskap ved bruk av teknologien. Det finnes mange flere typer verktøy som er koblet til internett i dagens samfunn enn for bare noen år tilbake. Mange tenker kanskje på stasjonær datamaskin når vi snakker om IKT, men vi kan nå ta for oss en rekke flere verktøy som for eksempel:

- Bærbar datamaskin
- Videokamera
- CD eller DVD spiller
- MP3 spiller
- Mikrofon
- Telefon
- Faks
- Web kamera
- Videokamera

(Bølgan 2006). I stede for å kalle disse verktøyene for IKT, har Bølgan et annet begrep som omfavner det samme, dette begrepet heter, digitale verktøy.

Det er mange faktorer som spiller inn når det gjelder digitale verktøy i barnehagen. På hvilken måte både barna og personalet bruker de digitale verktøyene, avhenger hvordan de er integrert i barnehagens miljø. Bølgan hevder at integrering har mye å si for hvordan de digitale verktøyene blir bruk og sier dette, «Når vi implementerer, sitter kunnskapen bare i hode. Når vi integrerer, flytter kunnskapen seg ut i armer og ben, og utgjør en helhet» (Bølgan, 2009, s 14). Plassering av de digitale verktøyene spiller en viktig rolle for hvordan personalet og

barna bruker dem i hverdagen. Verktøyene bør plasseres på en slik måte at de blir integrert i barnehagens miljø, som igjen kan bidra til utvikling og samspill (Bølgan, 2006).

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det at, «Barn bør få oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s 27). Stephen og Plowman understøtter dette med at digitale verktøy skal få en naturlig plass i den daglige hverdagen i barnehagens rutiner og praksis (Stephen og Plowman, 2008, i Bølgan 2009).

2.5 Dokumentasjon og pedagogisk dokumentasjon

Barnehagene dokumenterer hvilke aktiviteter som foregår i løpet av en barnehagehverdag, ved å henge opp bilder på veggene og en eventuell tekst til. Dette er ikke en spesielt vanskelig oppgave. Spørsmålet er hvordan dokumentasjonen skal brukes på en måte som kan bidra i utvikling av den pedagogiske prosessen i barnehagen (Åberg og Taguchi, 2012).

For at dokumentasjonen skal bli pedagogisk, må personalet ta dokumentasjonen et steg videre. Sammen må personalet reflektere rundt hva dokumentasjonen viser. Her er dialog helt avgjørende for å få øye på og for å forstå verdien av dokumentasjonsarbeidet. Dialog mellom ansatte, og dialog mellom, og sammen med barna vil være viktig. Dersom man jobber på denne måten får man flere synsvinkler og tolkninger over det dokumentasjonen viser, som igjen fører barnehagene videre i det pedagogiske arbeidet (Åberg og Taguchi, 2012).

Når personalet bruker god tid på pedagogisk dokumentasjon, får de sammen mulighet til å utforske og undre seg om det som dannes og det som allerede finnes i barnehagen i følge Kolle, Larsen og Ulla (Kolle, Larsen og Ulla, 2012). Åberge og Taguchi understøtter dette med at det ikke handler om å prøve å finne sannheten når man dokumenterer, men baktanken er å komme fram til nye måter å tenke på for å utvikle den pedagogiske prosessen. «Det er refleksjon som danner grunnlaget for utviklingen av arbeidet, og en reflekterende holdning til praksis forutsetter et verktøy. Pedagogisk dokumentasjon er et slikt verktøy» (Åberge og Taguchi, 2012, s 22).

Det er mange barnehager som benytter seg av digitale verktøy for sitt dokumentasjonsarbeid. Dette som for eksempel, digitalt kamera og video (Bølgan, 2009). Det positive med bruk av bilder og video, er at man får et visuelt eller multimodalt språk som kan gjøre dokumentasjonen mer gjenkjennelig på grunn av dens uttrykksform (Høiland og Winje 2010). Dette understøttes i det Åberg og Taguchi snakker om i sin bok lyttende pedagogikk. Kamera

og video er viktige verktøy for dokumentasjonen, fordi barnehagene får helt andre perspektiv på dokumentasjonen enn om de ikke hadde hatt tilgang på digitale verktøy (Åberge og Taguchi, 2012). Dette sier Kolle, Larsen og Ulla er med på å gi personalet gode muligheter i å fange opp hva barna interesserer seg for. Ved å fange opp barnas spor, gjennom å tolke deres språk og kroppsspråk har personalet gode muligheter til å bygge videre på og ta tak i barns medvirkning i stor grad slik Kolle, Larsen og Ulla ser det (Kolle, Larsen og Ulla, 2012). Å arbeide med pedagogisk dokumentasjon på denne måten innebærer i stor grad å ta barnas medvirkning på alvor og være engasjerte i det barna viser interesse for. Dette understøtter Larsen i at «Medvirkning som verdi forholder seg både til individer, relasjoner og fellesskap. Det dreier seg blant annet om å være oppmerksom på og reflektere over kvaliteter i interaksjoner mellom voksne og barn, og hvilke aktiviteter voksne og barn gjør sammen» (Larsen, 2009, i Kolle, Larsen og Ulla, 2012, s 52).

Man kan også gjennom bruk av disse verktøyene få en større tilnærming i sitt eget arbeid med barna. Dette kan bidra positivt med tanke på ens egen utvikling i praksis. Gjennom bruk av video har man god mulighet til å se seg selv i praksis og kan sammen med noen andre i personalgruppa reflektere over egen handling i etterkant hevder Åberge og Taguchi (Åberg og Taguchi, 2012). Personalet trenger hverandre i slike situasjoner for å forbedre egen praksis. De utfordres i å sette ord på tanker, fag og erfaringer. Når personalet jobber med dokumentasjonen på denne måten, deler de sine synspunkter, oppdagelser og spørsmål rundt dokumentasjoner som igjen fører til kollektiv kunnskap. På samme tid som de utarbeider dette, skapes ny kunnskap. Dette krever et personale som kommuniserer med hverandre, og ikke minst lytter til hva hverandre har å si. Refleksjon rundt pedagogisk dokumentasjon kan hjelpe personalet i å skape ny ansvarlighet for sitt eget fag og yrke, og for sin egen, og barnas hverdag (Kolle, Larsen og Ulla, 2012).

Dersom personalet klarer å reflektere over pedagogisk dokumentasjon på denne måten, kan dette føre fram til fornyelser, endring og utvikling av barnehagens virksomhet. Her vil også personalets syn og praksis endre seg på en positiv måte (Bølgan, 2009). Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver understøtter dette med at, «Dokumentasjon kan være et middel for å få fram ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s 55). Dokumentasjonen får stor betydning i barnehagen. dette i form av at den synliggjør hva barna gjør i løpet av en barnehagehverdag, men ikke minst har dokumentasjonen stor betydning for hvordan den pedagogiske virksomheten tar form (Åberg og Taguchi, 2012).

2.2 Digital kompetanse

Kompetanse kan ses på som samlede kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger hevder Gotvassli (Gotvassli, 2004, s 74). Dette gjør det mulig for barnehagene å utføre aktuelle oppgaver i tråd med definerte mål og krav som stiller til barnehagene (Gotvassli, 2004).

Det stilles krav til barnehagene om at de skal være en lærende organisasjon og være i stand til å møte nye utfordringer og krav. Digitale kompetanse vil stå sentral i opplæringen på alle nivåer. Digital kompetanse kan defineres som «ferdigheter, kunnskaper, kreativitet og holdninger som alle trenger for å kunne bruke digitale medier for læring og mestring i kunnskapssamfunnet» (Bergersen, Gjerde og Helland, 2010, s 3).

Økt digital kompetanse er høyst nødvendig for at vi skal være aktive samfunnsborgere hevder Bergersen (Bergersen, 2010). Digitale verktøy er kommet for å bli og det vil derfor være nødvendig med økt kompetanse innen dette området. Dette fordi det blir mer og mer fokus på kvalitet i barnehagen og kompetanse innen IKT vil være med på å styrke kvaliteten (Gotvassli, 2004). Bergersen understøtter dette med at, hvordan de ansatte bruker digitale verktøy i barnehagen, er avhengig av den digitale kompetansen til den enkelte og til barnehagen som organisasjon (Bergersen, 2010).

For at digitale verktøy skal bli en glede for alle i barnehagen, er det viktig at personalet klarer å se på verktøyene som en pedagogisk mulighet og ikke som et teknisk vanskelig verktøy. At personalet lærer seg det helt grunnleggende og nødvendige ved bruk av digitale verktøy er viktig for bruken av dem. Når det er snakk om det grunnleggende, vil det si at man må vite hvordan man skrur av og på en datamaskin, hvordan man tar fram program og legger en snarvei på skrivebordet (Bølgan, 2006, s 16). Det er store forskjeller på kompetansen til de ansatte ved bruk av digitale verktøy, og dette henger nøye sammen med det Bølgan beskriver i temaheftet om «IKT i barnehagen». «Personalets kunnskaper, ferdigheter, holdninger, kjønn og alder preger innstillingen til digitale verktøy generelt» (Bølgan, 2006, s 10).

Høiland og Winje understøtter dette med at voksnes oppgave er gjerne å drive barna framover i prosessen, slik at de får mulighet til å møte teknologien på en måte som stimulerer til undring, kreativitet og lek (Høiland og Winje, 2010). Det er personalet som bestemmer om barna får bruke de digitale verktøy eller ikke, og da vil holdningen personalet har til bruken av dem spille en viktig rolle. For at personalet skal kunne følge opp dette, må de ha kunnskap om de digitale verktøyene for å kunne anvende dem på en pedagogisk og hensiktsmessig måte.

Dette er en kompetanse som krever tid, og barnehagene bør derfor legge til rette for at personalet får tid og rom til å innhente og dele kunnskaper og ferdigheter. For at det skal skje en kompetanseutvikling krever dette at alle i personalet er involvert (Bergersen, 2010).

2.3 Barnehagens digitale tilstand

I Temahefte om «IKT i barnehagen» deler Bølgen inn i fire kategorier etter hvor interesserte og aktive barnehagene er i bruken av digitale verktøy. Disse fire kategoriene blir delt inn i ikke-brukere, begynnere, støttende miljø og veiledende miljø (Bergersen, 2010). Når vi ser nærmere på disse kategoriene, vil nok de fleste barnehagene ha elementer fra flere av dem.

Under kategorien ikke-brukere, blir datamaskinen sett på som et fremmedelement som ikke bidrar i det pedagogiske arbeidet. I kategorien for begynnere har personalet akseptert at datamaskinen finnes og at barna må bruke den tidlig for at de skal mestre skole og arbeidsliv. Datamaskinen er som regel plassert på et eget rom eller utenfor lekearealet i barnehagen og personalet bestemmer når barna får bruke datamaskinen og hvor lenge. Kategorien for støttende miljø har noen i personalet som mener at digitale verktøy er et supplement til andre verktøy. Disse kalles for ildsjeler og er drivkraften bak utprøvingen av verktøyene og anskaffelsen. I disse barnehagene er datamaskinene plassert i barnas lekeareal, slik at de kan bestemme selv når de vil bruke datamaskinen og hva de vil gjøre. Det er også digitale kamera tilgjengelig som barna får lov til bruke. Deretter er de med på å laste inn fotoene, skrive dem ut og laminere dem. Fotoene blir brukt til samtaler med og mellom barna. «Å ta i bruk digitale verktøy endrer den etablerte kulturen og rører ved barnehagens mål, normer og verdier (Bølgen, 2006, s 13). I kategorien om veiledende miljø spiller styrerens rolle en viktig del og at hele personalet trekkes inn i et digitalt utviklingsarbeid. Det er først når personalet interesserer seg for hva barna gjør foran datamaskinen og at de tar ansvar for det som skjer, at de kan si at de har en veiledende væremåte hevder Djârf (Djârf, 2004, i Bølgen, 2009). Styrers rolle blir å fremstå tydelig som leder på det digitale området, med grunnleggende forståelse for digitale verktøys plass i barnehagen. Hun/han bidrar i å virkeliggjøre det digitale arbeidet ved å være en veiviser og pådriver for personalgruppa. I barnehager hvor digitale verktøy er implementert i det daglige arbeidet, dokumenterer både barn og personalet det som foregår i barnehagen. Dokumentasjonen blir reflektert over i etterkant personalet seg mellom, barn-barn og voksne-barn. For at personalet skal kunne gjennomføre dette, kreve det at personalet får opplæring og at de setter seg inn i ulike program. Det er styrerens oppgave å legge til rette

slik at personalet kan delta i intern og ekstern opplæring. Kompetanse kommer ikke av seg selv, dette er en kontinuerlig utvikling (Bølgan, 2006).

2.4 Kompetanseutvikling

Når vi snakker om kompetanseutvikling, er hensikten bak at det blir satt i gang tiltak for å utvikle personalets kvalifikasjoner. Dette krever et engasjert personale som tar arbeidet sitt på alvor og selv tar initiativ. For at man skal kunne utvikle seg selv, må man være engasjert og interessert i å lære noe nytt hevder Gotvassli (Gotvassli, 2004).

Kompetanseutvikling har blitt et mer og mer aktuelt begrep fordi det stilles høyere krav til kompetanseutvikling nå enn tidligere. Lederen har ansvar for, og en viktig rolle når det gjelder å ivareta og utvikle personalets kompetanse. Dette fordi barnehagen skal være i stand til å utføre arbeid som står i tråd med forventninger, oppgaver og krav som stilles av samfunnet. Med kompetanseutvikling kan barnehagene styrke sin læringsarena.

«Kompetanseutvikling bør først og fremst være med på å bidra til at den enkelte barnehagen og personalgruppen som helhet fungerer bedre i forhold til barnehagens målsetting» (Gotvassli, 2004, s 80). Utfordringer mange barnehager har er å kombinere og anvende kompetanse som allerede finnes i personalgruppa. Barnehagene har kompetente ansatte, men utnytter ikke dette fullt ut. Gotvassli sier at personalet må dra nytte av hverandres kompetanse i personalgruppa, som igjen gjør de rustet til å mestre aktuelle oppgaver og definerte mål i barnehagen (Gotvassli, 2004).

Det er viktig at barnehagene øker sin digitale kompetanse, dette fordi det er med på å styrke det kvalitative innholdet i virksomheten. For at barnehagen skal fortsette å være en lærende organisasjon, vil det være viktig at de er rustet til å møte nye krav og utfordringer (Bølgan, 2009). Barnehagene blir også påvirket av samfunnsendringene, og derfor vil det være viktig at de tilrettelegger på en måte slik at de kan være med på endringene.

Kompetanse er noe som må utvikles over lengere tid, og dette vil være med på å øke kvaliteten i barnehagene. Dersom personalet utvikler sin digitale kompetanse og barnehagen integrerer digitale verktøy, kan dette være nyttige supplementer til de aktivitetene som allerede befinner seg i barnehagen. Dette kan støtte barna i deres utvikling, læring, og personalet kan sammen med barna komme fram til nye og spennende uttrykksformer (Bølgan, 2009).

Hver enkelt barnehage må gå gjennom hvilke kompetansebehov de har, og deretter velge prioriteringer omkring hva de ønsker kompetanseheving på. Det vil også bli viktig å se de mulighetene som allerede finnes i barnehagene og utnytte disse. Begrepet endringskompetanse kommer her inn under som et viktig begrep. Den tar for seg personalets vilje og evne til kontinuerlig å fornye og bedre seg jfr. Gotvassli (Gotvassli, 2004). Personalets innstilling til å være lærerne står sentralt her. Dette er en innstilling som må utvikles, den kommer ikke av seg selv. Det er viktig å skape miljø for refleksjon og gode dialoger når man skal drive med en slik utvikling. Ved å søke ny kunnskap og bevisstgjøre gammel kunnskap kan man utvikle kunnskap (Gotvassli, 2004). Bølgan understøtter dette med at «kompetanse er summen av de kunnskaper, ferdigheter, holdninger og erfaringer som finnes hos hver enkelt og i barnehagen» (Bølgan, 2009, s 152).

3. Metode

3.1 Hva er metode?

Metode er et hjelpemiddel som forteller oss om hvordan vi bør gå fram for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Fremgangsmåten vil ta utgangspunkt i det vi ønsker å løse, som igjen fører oss til ny kunnskap. For at vi skal kunne gjøre en undersøkelse, krever dette at man vet hvilken metode man ønsker å bruke. Dette fordi den har stor betydning for innsamlingsprosessen og resultatet. Da kan man benytte seg av to ulike metoder, kvalitative metoder og kvantitative metoder.

Målet med de kvalitative metodene er at de tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste. De aller fleste kvalitative metoder preges av den direkte kontakten som skapes mellom forsker og dem som studeres. Et annet kjennetegn ved den kvalitative metoden er at man får innsikt i og forståelse for andre menneskers liv. Noen eksempler på kvalitative metoder er intervju, observasjon, analyser, bilder og lignende. Mens kvantitative metoder gir data i form av målbare enheter, som gjerne er satt opp i tabeller. Denne metoden gir oss mulighet til å foreta regneoperasjoner for å finne gjennomsnitt, prosent og lignende (Dalland, 2013).

3.2 Valg av metode

Jeg har valgt å benytte meg av en kvalitativ metode for å samle inn informasjon til min oppgave. Dette fordi jeg føler at kvalitativ metode er en god metode som kan føre meg fram til gode måter å forstå problemstillingen min på. Med utgangspunkt i kvalitativ metode, har jeg valgt intervju som innsamlingsstrategi. Siden intervju gir meg muligheten til å være i direkte kontakt med intervjupersonen, var kvalitativ metode det beste utgangspunktet for meg og min oppgave.

3.3 Intervju og intervjuguide

Jeg valgte intervju som min arbeidsstrategi og det ville derfor bli naturlig at jeg gjennomførte dybdeintervju av informantene knyttet til min oppgave. Dybdeintervju har som mål at man skaper en fri samtale rundt et gitt tema og dette temaet er bestemt av forskeren på forhånd (Tjora, 2012). Intervjuet vil bli gjennomført mellom meg og intervjupersonen, samt en lydopptaker. Ved at man bruker denne type intervjuform vil man få meninger, holdninger og

erfaringer direkte fra informanten (Tjora, 2012). I forkant av intervjuet laget jeg en intervjuguide som skulle føre oss gjennom samtalen.

En intervjuguide er et viktig hjelpemiddel for gjennomgangen av et intervju. Det vil derfor være viktig å gjøre en grundig og god jobb som sørger for at den tar for seg det man leter svar på. Når man bruker kvalitativ intervju form er det viktig at man ikke henger seg opp i de spørsmålene man på forhånd har skrevet ned. Det som er viktig er at man klarer å formulere spørsmålene under veis mens samtalen forløper. Dersom man ønsker å få vite mer om et område man allerede er inne på, er det svært relevant, og rom for oppfølgingsspørsmål om man har en løs samtale ut fra et gitt tema. Guiden min er en halvstrukturert guide som sørger for at jeg kan gjennomføre intervjuet på denne måten (Dalland, 2013). Begge partene var også kjent med temaet fra før, og det var til stor fordel for hvor samtalen førte oss. Intervjuguiden jeg laget tok for seg spørsmål som var relevant for min oppgave og som skulle sørge for at jeg fikk nok data til å svare på oppgaven.

3.4 Valg av intervjupersoner

Når jeg skulle velge informanter hadde jeg selv ikke noen gode erfaringer rundt det valgte temaet som nevnt tidligere i innledningen er: hvordan personalets digitale kompetanse kan reflektere pedagogisk dokumentasjon i barnehagen?

Jeg forhørte meg derfor med medstudenter for å finne fram til aktuelle barnehager som jobbet med dette temaet. Jeg fikk tips om to barnehager som praktiserte dette på en god måte. Her fikk jeg navnet på en pedagogisk leder og en styrer som var reflektert rundt dette temaet. Det var veldig viktig for meg å tenke nøye gjennom hvilke informanter jeg skulle inn hente informasjon fra. Dette fordi jeg hadde som mål å undersøke barnehager som praktiserte temaet mitt på en god måte. Dette kalles strategisk utvalg i følge Dalland (Dalland, 2013). Jeg undersøkte derfor årsplan og lignende på nett før jeg oppsøkte barnehagene og informantene. På denne måten fikk jeg et innblikk i hvordan barnehagen integrerte området i barnehagens hverdag. Dette er også et viktig valg man må ta som forsker (Tjora, 2012).

Jeg endte opp med to intervjupersoner fra to forskjellige barnehager. Dette fordi jeg ønsket å få flere innfallsvinkler om hvordan barnehagene jobbet i forhold til temaet jeg hadde valgt. Med disse to intervjuene som utgangspunkt, fikk jeg nok informasjon og grunnlag for å svare på min oppgave. Dalland hevder at dersom man ønsker å gå mest mulig i dybden på oppgaven, vil det ikke være nødvendig å ikke har for mange informanter (Dalland, 2013). or

at jeg skal klare å gå mest mulig i dybden på oppgaven hevder Dalland at antallet intervjuobjekter ikke kan være for stort (Dalland, 2013).

3.5 Gjennomføring av intervjuene

Jeg sendte intervjuguiden til informantene to dager i forveien. Dette fordi jeg ville gi de mulighet til å forberede seg på grunn av at jeg på denne måten hadde større mulighet til å få bedre svar og informasjon. Intervjupersonene ønsket også selv å få intervjuguiden sendt på forhånd som grunnlag til forberedelse. Siden jeg ikke hadde kommet fram til en endelig problemstilling før intervjuene, forklarte jeg litt rundt situasjonen om akkurat det for å få samtalen i gang. Da snakket jeg rundt hvilken retning jeg ville, som da er digitale verktøy, personalets kompetanse og pedagogisk dokumentasjon, men at problemstillingen ikke var klar enda. Med dette som grunnlag hadde jeg laget spørsmål knyttet til temaet. Det var slik samtalen vår startet og fortsatte med de spørsmålene som var nedskrevet i intervjuguiden.

Begge intervjuene foregikk på et lukket rom, hvor vi fikk god mulighet til å fullføre intervjuet på en god måte. Lydopptakeren lå mellom oss på bordet for å samle inn informasjonen som ble delt. Tillatelse om bruken av lydopptaker var noe jeg hadde avklart på forhånd og var til stor hjelp slik at jeg kunne konsentrere meg om det intervjuobjektene snakket om og ikke være opphengt i å skrive ned alt som ble formidlet. Dette følte jeg førte til at intervjuet ble en samtale mellom meg og intervjuobjektet hvor vi begge kunne konsentrere oss rundt det gitte temaet for intervjuet (Tjora, 2012). Dette var noe begge informantene ga uttrykk for selv etter intervjuet.

3.6 Databehandling og analyse av datamateriale

Intervjuene ble tatt opp med lydopptaker, på grunn av at jeg senere skulle transkribere og dette skulle igjen analyseres for det videre arbeidet i oppgaven. Lydfilene ble spilt av mange ganger slik at jeg var sikker på at jeg hadde fått med meg alt informantene snakket om.

Lydopptakeren var også til god hjelp med tanke på at jeg fikk mulighet til å se på informantene gjennom intervjuet og oppfatte kroppsspråk og andre eventuelle kommentarer (Dalland, 2013). Jeg valgte å skrive på dialekt og ta med det viktigste som ble sagt i intervjuene. Dette fordi jeg er opptatt av å få informasjon som kan svare på spørsmålene i intervjuguiden.

Jeg føler intervjuene la godt nok grunnlag for at jeg skulle få gode svar i oppgaven. Før intervjuet hadde jeg også i tankene at resultatene jeg fikk av intervjuet kunne gå imot det jeg i

utgangspunktet ville undersøke. Dette var noe som viste seg at ikke skjedde når intervjuet var gjennomført. De ga meg veldig gode svar på spørsmålene mine, som gjorde at jeg følte at jeg ikke trengte flere intervjuobjekter for å svare på oppgaven.

3.7 Etiske retningslinjer

Når man driver forskning er det viktig å overholde hver enkelt sitt personvern. Fordi som forsker får man bruk for andre mennesker for å skaffe seg den informasjonen man trenger til sitt forskningsarbeid. Under personvern knyttet til min metode del er det viktig å ta for seg begreper som frivillig samtykke, anonymitet og taushetsplikt, dette er også viktige begreper Dalland bruker når det gjelder personvern (Dalland, 2013).

Når jeg hadde funnet de rette informantene for min oppgave, satte jeg meg ned for å forsikre meg om at informantene fikk all den informasjonen de hadde krav på i forkant av gjennomføringen. Dette fordi jeg skulle få større sjans på et positivt svar. På denne måten gjorde jeg det mulig for dem å ta et valg om de ville delta eller ikke, for alle som deltar på et forskningsprosjekt står fritt i valget om de vil delta eller ikke (Dalland, 2013).

I forkant av samtalen informerte jeg intervjupersonene om generelle forhold ved gjennomføringen som:

- Tillatelse om bruk av lydopptaker
- At de hadde mulighet til å trekke seg om det var ønskelig
- Om cirka varighet på intervjuet
- Tema
- At jeg ville transkribere intervjuet og lydfil ville bli slettet
- Anonymisering av deres navn i oppgaven

Dette var viktige punkter som jeg trengte å informere informantene om for å sikre deres krav på informert samtykke. Informert samtykke handler om å sikre informantenes personvern i følge Dalland (Dalland, 2013). Intervjuguiden ble også sendt på epost, slik at de fikk mulighet til å forberede seg. Ved å gi intervjuguiden i forkant av intervjuet, mener jeg det er større mulighet for å få gjennomtenkt informasjon, enn om jeg hadde stilt spørsmålene på direkten.

Ved at jeg informerte intervjupersonene på denne måten, gjorde jeg dem klar over situasjonen med intervjuet og deres krav med tanke på personvern. På denne måten klarte jeg å holde informantenes personvern og det ble enklere for dem å ta et valg om å delta på intervjuet eller

ikke. Jeg har gjennom metodedelen valgt å bruke informanter og intervjupersoner som betegnelse for personene som deltok i intervjuene, mens i funn og drøfting delen, har jeg valgt å bruke fiktive navn (Lisa og Hanne). Grunnen til at jeg velger å gjøre det på denne måten, er fordi jeg føler teksten får en bedre struktur, og du som leser får en større forståelse og et bedre innblikk i teksten med bruk av jeg bruker fiktive navn.

3.8 Metodekritikk

I forskningsarbeid er det viktig at forskeren stiller seg kritisk til sitt forskningsprosjekt, selv om man går inn med tidligere erfaringer, opplevelser og meninger. Når man velger metode, går man inn for at denne metoden skal gi troverdig kunnskap. I dette ligger det krav om at validitet og reliabilitet må være oppfylt.

Validitet

Begrepet validitet tar for seg relevans og gyldighet for det problemet man ønsker å undersøke, og det innebærer at man har relevante spørsmål i sitt intervju, knyttet til problemstillingen (Larsen, 2007). Jeg ser på mitt datamateriale som relevant opp mot problemstillingen, og derfor kan jeg også si at min indre validitet er høy. Gjennom gjennomføringen av intervjuene hadde jeg flere oppfølgingsspørsmål, og dette var med på å sikre validiteten. Ut fra dialogene mellom meg og intervjuobjektene fikk jeg god mulighet til å svare på oppgaven min.

Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelighet eller nøyaktighet jfr. Larsen (Larsen, 2007). Det er vanskelig å sikre høy reliabilitet med kvalitativ metode som utgangspunkt. Men gjennom oppfølgingsspørsmålene mine fikk jeg større mulighet til å sikre den. Jeg hadde visse føringer for intervjuene, men det var åpne spørsmål som vi kunne snakke rundt og ved det hadde jeg anledning til å stille oppfølgingsspørsmål. Jeg la ikke ordene i munnen på dem for å prøve å gjøre meg selv mest mulig nøytral, slik at jeg ikke påvirket informantene på noen som helst måte.

I forkant forhørte jeg meg med medstudenter om forslag til informanter. Jeg fikk bekreftelse på de to jeg hadde valgt for samtalen var til å stole på med tanke på medstudentens tidligere opplevelser og erfaringer. Men det er viktig å stille seg kritisk til disse utsagnene med tanke på at når jeg intervjuer er det vanskeligere for informanten å være ærlig. Dette på grunn av at informanten sitter rett over forskeren.

For å prøve å sikre og gjøre reliabiliteten så nøyaktig som mulig, brukte jeg lydopptaker som i etterkant ble transkribert. Gjennom den informasjonen jeg fikk av medstudenter, informantene og egne erfaringer omkring intervjupersonene følte jeg troverdighet når jeg var i deres nærvær. Men dette er ikke noe jeg kan si helt sikkert, og derfor er det viktig for meg å ta med dette punktet for å vise at jeg har en kritisk forståelse for det også.

3.9 Vurdering av metoden

Kvalitativ metode med intervju som innsamlingsmetode var noe som fungerte kjempe fint som grunnlag for å samle inn materiale til min oppgave. Siden jeg ikke hadde noe kjennskap til noen som var gode på det området jeg ønsket å undersøke, forhørte jeg meg med noen jeg visste kom til å være ærlig med meg og kunne gi meg noen som hadde noe å si om dette temaet. Begge informantene ga meg gode svar som ga godt grunnlag for data material i oppgaven.

Selv om jeg ikke hadde noe kjennskap til intervjupersonene i forkant, hadde jeg kjennskap til barnehagen og har hørt bare gode omtaler om begge. Det var heller ikke noe problem å få samtalen til å gå med en gang jeg ankom barnehagene. Begge intervjupersonene viste engasjement og positivitet under intervjuene, noe som gjorde at intervjuet ble til en god samtale rundt intervjuguiden og det gitte temaet. Dalland understøtter også dette med at forskerens personlighet for å få kontakt med informanten (Dalland, 2013). Min åpenhet, positivitet og engasjement var nok noe som førte til at intervjuene ble som dem ble.

4. Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å representere funn og drøfting sammen. Siden jeg kun hadde to informanter til oppgaven min, vil strukturen på oppgaven bli bedre om jeg representerer funn og drøfting sammen. Dette både for meg som forsker og deg som leser. Jeg kan da med en gang drøfte funnene opp mot relevant teori når jeg har representert dem. Jeg har valgt å strukturere den på en slik måte at den er parallell med teori delen. Data jeg har innhentet ut fra intervjuguiden, teori og egne betraktninger vil bli fokuset i denne delen av oppgaven.

4.1 Digitale verktøy og IKT i barnehagen

Digitale verktøy har utvidet sitt spekter betraktelig de siste årene. Det er ikke lenger kun datamaskinen som regnes som et digitalt verktøy når vi i dagens samfunn snakker om digitale verktøy og IKT. I barnehagene jeg intervjuet for denne oppgaven hadde de tilgang på ulike typer digitale verktøy. Lisa sin barnehage hadde tilgang på digitalt kamera, skanner, datamaskin, prosjektor, nettbrett, lydopptaker, overhead og smarttelefon. Mens i Hanne sin barnehage hadde dem digitalt kamera, videokamera, skanner, datamaskin og prosjektor. Disse digitale verktøyene blir nevnt i temahefte om «IKT i barnehagen» (Bølgan, 2006). Flere og flere barnehager bruker digitale verktøy som en del av sin barnehagehverdag, men det er ulikt hvor integrert de er i barnehagene slik Bølgan beskriver det i sin bok (Bølgan, 2009).

Lisa fortalte at alle de ansatte var utstyrt med hver sitt digitale kamera i deres barnehage. Med dette kunne de både ta bilder og filme. De hadde også god tilgang på digitale verktøy i barnehagen. Hun påpekte at de hadde jobbet godt med å integrere de digitale verktøyene i barnehagens miljø og mente at de hadde klart dette på en god måte. Personalet var aktive brukere av verktøyene sammen med barna, men barna fikk også drive med verktøyene alene. Hun så hvor mye barna lærte av å drive med verktøyene alene og sammen med andre barn. Dette ga hun uttrykk for at var en stor pådriver for at de hadde valgt å fokusere og jobbe så mye med digitale verktøy og IKT i deres barnehage. Dette er i tråd med Bølgan sin beskrivelse om hvordan digitale verktøy blir integrert i barnehagen (Bølgan, 2009). Dette forteller meg om en barnehage som tar utgangspunkt i det barna interesserer seg for og virkeliggjør integreringen av verktøyene.

Integrering spiller en stor rolle for hvordan verktøyene blir brukt jfr. Bølgan (Bølgan, 2009). Hanne fortalte at de ikke hadde klart å integrere verktøyene i barnehagens miljø enda, men

dette var noe de jobbet med. Verktøyene ble allikevel brukt, men ikke på den måten hun ville at de skulle bli brukt. Hun var klar over at dette kom til å ta litt tid, men de var på god vei. At integrering av digitale verktøy er tid krevende er i tråd med det Bølgan hevder (Bølgan, 2009). Her føler jeg det er viktig å stille seg kritisk med tanke på hvilken utbytte barna og de voksne får av de digitale verktøyene når de ikke er integrert i barnehagens miljø.

4.2 Pedagogisk dokumentasjon

Begge intervjupersonene informerte om at deres barnehage hadde betydelig fokus på begrepet pedagogisk dokumentasjon og dens funksjon i deres barnehage. Under intervjuene kom begge to med viktige utsagn når vi kom inn på temaet pedagogisk dokumentasjon som jeg ønsker å trekke fram. Lisa sa at «pedagogisk dokumentasjon blir til når det er refleksjon rundt dokumentasjonen». Hanne sa at «det å synliggjøre hva som skjer i barnehagen samtidig som personalet reflekterer over det som skjer, går tilbake, tenke, forstå, utfordre og stille spørsmål for å utvikle arbeidsmetodene og prosjektene, det er pedagogisk dokumentasjon». Det er tydelig at begge barnehagene er opptatt av refleksjon over dokumentasjonen, og at dette får dokumentasjonen til å bli pedagogisk. Dette samsvarer godt med det Åberge og Taguchi beskriver om i lyttende pedagogikk når det gjelder hvordan dokumentasjon blir til pedagogisk dokumentasjon (Åberge og Taguchi, 2012).

Dokumentasjonen ble brukt på ulike måter fortalte informantene meg, men det barnehagene fokuserte mest på var refleksjon som skulle utvikle egen praksis og fange opp barnas interesser for å utvikle det pedagogiske arbeidet i barnehagen. De var begge enige om at refleksjonen de gjorde sammen i refleksjonsgrupper hadde stor betydning for hvordan den pedagogiske prosessen ble videreført. Lisa nevnte også flere ganger at hun ikke var ute etter å finne noen sannhet i det de dokumenterte, men hvordan personalgruppa sammen kunne komme fram til nye måter å tenke på som kunne utvikle deres pedagogiske prosess i barnehagen. Dette harmonerer godt med det Åberg og Taguchi hevder (Åberg og Taguchi, 2012). De brukte også mye tid på dokumentasjonsarbeidet i hennes barnehage og hvordan de førte dialog sammen med barn omkring dokumentasjonen. Gjennom at personalet jobbet med dokumentasjon på denne måten fikk de tak i barnas spor og videreført dette. De jobbet videre med dette gjennom prosjektarbeid og andre aktiviteter i barnehagen. Dette sammenfaller med det Kolle, Larsen og Ulla sier om barns rett til å medvirke i sin hverdag (Kolle, Larsen og Ulla, 2012).

Begge barnehagene jeg intervjuet er klar over hvordan de jobber for at pedagogisk dokumentasjon blir til og hvordan de jobber for å utvikle den. Selv om begge barnehagene var gode på pedagogisk dokumentasjon og dens funksjon, var det ulikt hvordan de digitale verktøyene fikk en del av den pedagogiske dokumentasjonen.

4.3 Digitale verktøy og dens funksjon i pedagogisk dokumentasjon

I begge de barnehagene jeg var i brukte digitale verktøy som en del av pedagogisk dokumentasjon, men på ulike måter med tanke på hvilke verktøy de hadde tilgjengelig og hvor kompetente personalet var ved bruk av dem.

Lisa fortalte at i deres barnehage hadde alle de ansatte hvert sitt digitale kamera som de kunne ta gode bilder og filme med. De brukte det digitale kameraet, iPad, smarttelefon, skanner og datamaskin aktivt når de jobbet med pedagogisk dokumentasjon. Mens i Hanne sin barnehage hadde de et digitalt kamera som var tilsvarende som i Lisa sin barnehage, men de hadde kun et kamera på hver avdeling som de måtte dele på. De brukte digitalt kamera, datamaskin og skanner når de arbeidet med pedagogisk dokumentasjon.

Bildene og videoene som ble tatt med digitalt kameraet i barnehagene ble overført til datamaskinen. Bildene ble hengt opp på veggene og noen ble tatt med til refleksjonsmøtene. Filmene ble lagt over på datamaskinen og vist fram på den under refleksjonsmøter eller på prosjektor når den skulle ses sammen med barna. Lisa fortalte at de bildene som ble tatt med smarttelefonen eller iPaden ble overført til hverandre gjennom et program de har laget seg. Så de tok enten med smarttelefon eller iPad når de skulle noe sted. Begge uttrykker at de er fornøyde med de verktøyene de bruker i sitt arbeid med pedagogisk dokumentasjon, men Hanne sier at de ønsker å bli bedre slik at de kan bruke flere verktøy. De digitale verktøyene som ble nevnt av informantene er verktøy som barnehagene benytter seg av hevder Bølgan (Bølgan, 2009).

Bilder var noe begge barnehagene hadde jobbet lenge med som grunnlag for refleksjon, og dette ga de uttrykk for at var et godt hjelpemiddel som førte til mye refleksjon og framgang i pedagogiske prosesser i barnehagen. Lisa fortalte at de jobbet veldig mye med å fange opp barns interesser gjennom bildene, som skulle fremme barns medvirkning. De hadde to vegger på avdelingen hvor de hengt bilder på barnas høyde og var til stede så fort barna de viste interesse for det som hang der. Dette kunne være at barna pekte på bildene, at barna seg mellom snakket om hva de så på bildene, og lignende. Hun påpekte at digitalt kamera

var til stor hjelp for deres dokumentasjon i form av at de fanget opp spor fra barna. Disse sporene var til hjelp for hvordan hverdagen i barnehagen ble til og var grunnlaget for flere prosjekter, aktiviteter osv. som foregikk i barnehagen. Dette blir nevnt som en viktig forutsetning når det gjelder barns medvirkning i boken til Kolle, Larsen og Ulla. Personalet klarer å få fram barns medvirkning ved å ta tak i spor fra barna og virkeliggjøre deres interesser i hverdagen (Kolle, Larsen og Ulla, 2012). Jeg opplever dette som en reflektert og engasjert barnehage som virkelig vil gjøre virksomheten til det beste for barna.

I barnehagen til Lisa hadde de nå satset mer og mer på å ta med film til refleksjonsmøtene som dokumentasjonsgrunnlag. Filmen skulle ta for seg hvordan de selv var i ulike situasjoner med barna, som igjen skulle tas med til refleksjon sammen med andre i personalgruppa for å få ulike synsvinkler og kommentarer på det som ble gjort. Målet de hadde med dette var at de skulle bli mer bevist egen handling i praksis. Kolle, Larsen og Ulla understøtter dette med at, personalet trenger hverandre i slike situasjoner, fordi dette kan bidra til nye perspektiver de på forhånd ikke hadde vært klare over. Dette krever at personalet snakker med hverandre, og ikke minst lytter til hva hverandre har å si for at de skal kunne arbeide videre (Kolle, Larsen og Ulla, 2012).

I barnehagen til Hanne jobbet de enda godt med bilder som dokumentasjonsgrunnlag, men utfordret hverandre oftere til å ta med film. Dette var noe de ville bli bedre på, fordi personalet hadde merket hvor stor innvirkning videoopptak hadde av egen utvikling i praksis. Personalet hadde de få gangene de hadde brukt video uttalt at dette var noe de ville jobbe mer med på grunn av at de fikk en større tilnærming i sitt arbeid med barna gjennom å se seg selv. Dette samsvarer godt med det Åberg, Taguchi og Bølgan sier om den positive effekten videokamera har for ens egen tilnærming til praksis og utvikling av den (Åberge og Taguchi, 2012, Bølgan, 2009).

Begge barnehagene var trygge på hvordan de skulle bruke digitalt kamera og hadde fått instruksjoner på hvordan de skulle bruke det og hvilke bilder de skulle fokusere på å ta i forhold til dokumentasjonen i etterkant. Informantene var veldig klar over hvilken makt de satt med når de brukte de digitale verktøyene i pedagogisk dokumentasjon, og var derfor veldig bevist på hvilke bilder de skulle ta.

4.4 Kompetanseutvikling

Dersom man skal utvikle en god barnehage forutsetter dette et engasjert personale som tar arbeidet sitt på alvor, og tar initiativ i eget arbeid. I de barnehagene jeg intervjuet, jobbet de ulikt med hvordan de utviklet personalets kompetanse. Samtidig var noen områder av kompetanseutviklingen lik. Dette kan ses i sammenheng med at barnehagene var ulike på mange måter i forhold til hvor langt de var kommet når det gjaldt digitale verktøy og IKT i barnehagen. Som for eksempel hvor kompetente de ansatte var, økonomien barnehagen hadde, samt interesse og engasjement blant personalgruppa. Begge barnehagene jobbet godt med utviklingen av digitale verktøy og IKT i barnehagen, men de hadde ulike måter å jobbe på. Det vil være en viktig forutsetning for barnehagene å utvikle seg på området som omhandler digitale verktøy og IKT. Dette fordi digitaliseringen kommer i et raskt tempo og behovet for det vil bli mer og mer aktuelt slik Krumsvik og Støbakk sier det (Krumsvik og Støbakk, 2011).

Kompetansenivået i barnehagen til Lisa var relativt høyt. Det var krav om daglig bruk av digitale verktøy, og dette var noe de hadde på dagsordenen hver dag. Her måtte alle i personalet uansett kompetanse bruke de verktøyene barnehagen hadde tilgjengelig. De var veldig opptatt av å forsterke den kompetansen som allerede fantes i personalgruppa og hadde et motto som låt slik: «Det du ikke kan spør du om og det du kan forteller du». Dette harmonerer godt med det Gotvassli legger vekt på i forhold til å kombinere og anvende kompetansen som allerede finnes i personalgruppa (Gotvassli, 2004). Når man allerede har et personale som er gode på bruk av digitale verktøy, mener jeg det vil være viktig å utnytte disse mulighetene. Som jeg ser det vil det være til stor og god hjelp for fornyelse av den pedagogiske virksomheten.

Hanne forklarte at i deres barnehage var det liten kompetanse blant de ansatte ved bruk av digitale verktøy og IKT fra før. Derfor hadde de søkt hjelp til å utvikle sin digitale kompetanse gjennom å gå på kurs. Flertallet i personalet hadde vist stor interesse og engasjement for kompetanseheving innen dette området. De måtte med dette prioritere bort noe annet i barnehagen og dette på grunn av økonomi. Dette kan ses i samsvar med det Gotvassli legger vekt på når man skal prioritere omkring kompetanseutvikling i barnehagen (Gotvassli, 2004). Hanne sa det slik «Når vi valgte å satse på IKT i barnehagen, måtte vi velge bort noe annet dessverre. Der og da så vi på det som tungt å velge bort noe, men vi var alle sammen enige om det, og så fram til en hverdag fylt med IKT». Hun fortalte meg at hun

så hvor stort utbytte personalet hadde av kursingen med tanke på utvikling av den pedagogiske virksomhet. Det er nærliggende å tro at kursing er en fin måte å utvikle kompetansen på i personalgruppa for at de skal kunne være med på de samfunnsendringene som skjer. Dette fordi at personalet kommer tilbake i barnehagen med et stort engasjement for det de har lært og får med seg de andre ansatte. Personalet får da mulighet til å utvikle hverandre og dette kan igjen øke lysten til de andre i personalgruppa når de ser hva det egentlig dreier seg om.

4.5 Digital kompetanse

Begge barnehagene hadde et personale med god kompetanse som i følge Gotvassli er samlede kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger (Gotvassli, 2004). Det som skilte barnehagene var deres digitale kompetanse. Digital kompetanse kan ses på som ferdigheter, kunnskaper, kreativitet og holdninger (Bergersen, Gjælde og Helland, 2010).

Jeg ser at jeg har to litt ulike barnehager med tanke på hvilken digital kompetanse personalet innehar. Lisa forteller at personalet i hennes barnehage viste interesse og engasjement for digitale verktøy og IKT i barnehagen. Mens i Hanne sin barnehage var det litt ulikt hvordan personalet stilte seg til dette. Dette kommer av kunnskaper, ferdigheter, holdninger, kjønn og alder som ses i samsvar med det Bølgen beskriver når det gjelder forskjellen på bruken av digitale verktøy (Bølgen, 2006).

Hanne sier at deres digitale opplæring gjennom å gå på kurs var det de trengte for å få inspirasjon til hvordan de kunne ta i bruk deres digitale verktøy, som en del av den pedagogiske virksomheten. Som tidligere nevnt i 2,2 Digital kompetanse er det viktig at personalet klarer å se på digitale verktøy som en pedagogisk mulighet for at det skal glede all i barnehagen (Bølgen, 2009). Jeg mener det er positivt at barnehagen har tatt denne type opplæring for å bedre og utvikle sin digitale kompetanse. Dette fordi personalet vil med dette være godt rustet til å møte nye utfordringer og krav som stilles av samfunnet. Dette kan ses i samsvar med det Bergersen vektlegger for at vi skal kunne være aktive samfunnsborgere (Bergersen, 2010).

Gjennom intervjuet med Lise fikk jeg informasjon om deres interesse og prioriteringer rundt digitale verktøy og IKT i barnehagen. Jeg kunne se og høre det engasjementet hun hadde for dette området. Hun kunne også bekrefte at dette var noe som gjaldt hele personalgruppa. Digitale verktøy var blitt en del av deres hverdag i barnehagen og personalet så det som støtte

i det pedagogiske arbeidet. Dette viser til eksempler Bergersen peker på når det kommer til personalets digitale kompetanse (Bergersen, 2010). Hun fortalte også at deres digitale kompetanse førte til mye undring og kreative aktiviteter sammen med barna. Som jeg ser det er dette en viktig kompetanse å inneha i personalgruppa. Dette fordi at personalet skal kunne stimulere barna i barnehagen. På en annen side har personalet kontroll over når barna får bruke verktøyene eller ikke. Med dette vil holdningene de voksne uttrykker ovenfor verktøyene sammen med barna spille en viktig rolle for hvordan verktøyene blir brukt. Dette er i tråd med det Høyland og Winje sier (Høyland og Winje, 2010).

4.6 Barnehagens digitale tilstand

Bølgan har delt barnehagen inn i fire ulike kategorier som går på hvor interesserte og aktive barnehagene er i bruk av digitale verktøy. Kategoriene er delt inn i: ikke-brukere, begynnere, støttende miljø og veiledende miljø (Bølgan, 2006). Dersom jeg skal plassere barnehagene under en av disse fire, vil jeg si at Lisa sin barnehage kommer under både støttende miljø og veiledende miljø, mens barnehagen til Hanne kommer under begynnere.

I Lisa sin barnehage har personalet kommet langt i forhold hvilken tilstand de befinner seg i når det gjelder digitale verktøy og IKT. Barnehagen ser på digitale verktøy som et supplement til arbeidet i barnehagen. Dette kan ses i samsvar med at deres digitale verktøy var integrert i miljøet i barnehagen. Disse kjennetegnene samsvarer godt med det Bølgan beskriver som støttende - og veiledende miljø (Bølgan, 2006).

Barnehagen til Hanne aksepterer de digitale verktøyene og vet at de er kommet for å bli. Datamaskinen er enda ikke integrert i barnehagens miljø, og dette er også typisk for denne kategorien. Hanne fortalte at de jobbet for å forbedre dette området og ville at de digitale verktøyene skulle integreres i barnehagens miljø. Den følelsen jeg sitter igjen med er at personalet bestemmer når og hvordan verktøyene skal brukes. Med utgangspunkt i det Bølgan sier om kategorien begynnere og det Hanne fortalte er det nærliggende for meg å tru at barnehagen går under denne kategorien (Bølgan, 2006).

5 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven sett på hvilke digitale verktøy som finnes i barnehagene, hva pedagogisk dokumentasjon er, og blir til, digitale verktøy som et hjelpemiddel i pedagogisk dokumentasjon, hvilken kompetanse de ansatte har med bruk av digitale verktøy, barnehagenes digitale tilstand og hvordan barnehagene jobbet med å utvikle sin digitale kompetanse. Med utgangspunkt i dette har jeg intervjuet en styrer og en pedagogisk leder. I dette avsluttende kapitlet vil jeg komme med en kort oppsummering opp i mot min problemstilling som nevnt er: hvordan kan personalets digitale kompetanse reflektere pedagogisk dokumentasjon?

Digitale verktøy som en del av pedagogisk dokumentasjon virker som en spennende arbeidsmåte. Jeg har gjennom funnene fått mange gode svar på problemstillingen min. Det viser seg at personalet trenger digital kompetanse for at digitale verktøy skal bli en del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Dersom personalet tilegner seg eller unnytter den kompetansen som allerede befinner seg i barnehagen, har de gode muligheter til å utvikle den pedagogiske virksomheten og være aktive samfunnsborgere. Dette harmonerer godt med Bergersen sin teori på hvorfor det vil være viktig å ha digital kompetanse i barnehagen (Bergersen, 2010). Gjennom bruk av digitale verktøy i pedagogisk dokumentasjon får personalet større mulighet til å se seg selv i praksis, som kan bidra til utvikling, og endring av egen praksis. Barna får også større innvirkning i sin egen barnehagehverdag ved at personalet bruker dokumentasjon som grunnlag for refleksjon omkring det de ser barna interesserer seg for, og samtaler med barna omkring dette.

Som jeg nevnte innledningsvis har jeg ikke hatt noen gode erfaringer med hvordan barnehager jobber med pedagogisk dokumentasjon. Etter min forskning på dette feltet sitter jeg nå igjen med tanken om at barnehagene jeg møtte manglet kompetanse og engasjement. Dette gjorde at de kanskje følte utrygghet, som igjen førte til utfordringer. Ut fra den informasjonen jeg fikk fra Lisa og Hanne, og god teori, vil jeg si at jeg har fått et større innblikk i hvordan man kan praktisere digitale verktøy på en god måte i pedagogisk dokumentasjon. Det er mange gode grunner til at andre barnehager skal ta oppfordringen av å virkeliggjøre og integrere digitale verktøy i barnehagens miljø. Dette forutsetter et engasjert personale som har kompetanse, og som er villig til å innta kunnskap. Det er ingen fasit svar på hvordan personalets digitale kompetanse kan reflektere pedagogisk dokumentasjon. Likevel mener jeg de svarene jeg fikk fra Lisa og Hanne kan være til god hjelp for andre barnehager i å se hvor

stor utbytte man kan ha av verktøyene i det pedagogiske arbeidet, og hvor viktig det er at personalet innehar en viss kompetanse på feltet. I følge Bergersen er digitale verktøy kommet for å bli (Bergersen, 2010). Siden begge barnehagene jeg intervjuet har inntatt en offensiv og aktiv rolle når det gjelder digitale verktøy og IKT, mener jeg de vil stå sterkt når den nye rammeplanen pålegger barnehagene å ta i bruk dette aktivt i barnehagehverdagen.

Mens jeg jobbet med oppgaven unngikk jeg ikke å møte nye interessante og spennende spørsmål som jeg kunne tenkt meg å undersøke nærmere. Dersom jeg skulle forsket videre på disse barnehagene hadde det vært interessant å se hvordan barnehagene ville jobbet videre for å utvikle det de allerede var gode på ikke å stagnere i sitt arbeid med digitale verktøy og IKT i barnehagen. Fordi digitale verktøy og IKT er så ferskt, og man vil heller ikke bli utlært på dette feltet.

6 Referanseliste

- Bergersen, A (red), Gjerde, H (red), & Helland, S (red.). (2010). *Digital kompetanse i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget AS.
- Bjørkeng, P, K. (2011). *Den nye barndommen – om barna ble familiens nye autoriteter*. I IKT i lek og læring. (2011). Trondheim: Tapir.
- Bølgan, N. (2006) *Temahefte om IKT i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Bølgan, N. (2008). *Vil du være med, så heng på!* Oslo: Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Gotvassli, K. Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale. Om personal- og kompetanseutvikling i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Høiland, T. & Winje, G. (2010). *Nå er det min tur... om IKT i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kolle, T, Larsen, A.S, Ulla, B og Ulla, B. (2012). *Pedagogisk dokumentasjon – inspirasjoner til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Larsen, A.K. (2007). *En enklere metode – veiledning i samfunnsfaglig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Åberge, A. & Taguchi, H. (2006). *Lyttende pedagogikk*. Etikk og demokrati i pedagogisk arbeid. Oslo: Universitetsforlaget.

7. Vedlegg:

7.1 Intervjuguide for styrer og pedagogisk leder

Intervjuguide

- For styrer og pedagogisk leder

Jeg har valgt å fokusere på digitale verktøy som en del av pedagogisk dokumentasjon. Har enda ikke havnet på en konkret problemstilling, men vet hvor jeg vil og tar derfor utgangspunkt i disse spørsmålene når jeg skal lande på den endelige problemstillingen.

1. Kan du fortelle litt om hvordan dere jobber med pedagogisk dokumentasjon?
2. Kan du fortelle litt om hvordan dere jobber med IKT/digitale verktøy?
3. Hvordan bruker dere digitale verktøy som en del av pedagogisk dokumentasjon?
4. Hvilken kompetanse har de ansatte ved bruk av digitale verktøy?
5. Hva gjør dere for at kompetansen innen dette området skal bli bedre?
6. Hvordan opplever du personalets interesse i bruk av digitale verktøy i pedagogisk dokumentasjon?